

**Nasjonalparkstyret
for Skarvan og
Roltdalen og Sylan**

Postadresse
Postboks 2600
7734 Steinkjer
E-post: sftlpost@statsforvalteren.no

Besøksadresse
705 Senteret
Kløftvegen 1
Ås i Tydal

Kontakt
Sentralbord: +47 74 16 80 00
Direkte:
Epost: lasle@statsforvalteren.no

Tydal kommune
Tydalsvegen 125
7590 TYDAL

Saksbehandler Lars Slettom

Vår ref. 2022/1523-0 432.2

Deres ref.

Dato 23.02.2022

Sylan landskapsvernområde - høringsinnspill til vilkårsrevisjon for Neavassdraget

Det vises til ønske om innspill fra Tydal kommune til arbeidet med revisjon av konsesjonsvilkår for Neavassdraget og [presentasjoner fra folkemøte i Tydal kulturhus 22.09.2021](#).

Nasjonalparkstyret har fått utsatt frist til innlevering slik at høringsinnspill kan behandles i styremøtet 18.02.2022.

Det vises til vedtak i vedlagt saksprotokoll fra møte i Nasjonalparkstyret for Skarvan og Roltdalen og Sylan.

Med hilsen

Lars Slettom
nasjonalparkforvalter

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen underskrift

Kopi til:
Statsforvalteren i Trøndelag Postboks 2600 7734 STEINKJER

Arkivsaksnr: 2022/1523-0

Saksbehandler: Lars Slettom

Dato: 03.02.2022

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Nasjonalparkstyret for Skarvan og Roltdalen og Sylan	5/2022	18.02.2022

Sylan landskapsvernområde - høringsinnspill til vilkårsrevisjon for Neavassdraget

Vedlegg:

Saksprotokoll i Nasjonalparkstyret for Skarvan og Roltdalen og Sylan - 18.02.2022

Behandling i møte:

Forvalters innstilling enstemmig vedtatt.

Vedtak

Nasjonalparkstyret for Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Sylan landskapsvernområde har følgende innspill til vilkårsrevisjonen.

Magasinrestriksjoner bør vurderes i Nesjøen og Esandsjøen av hensyn til å:

- Redusere erosjon og bølgepåvirkning på viktige kvartærgeologiske løsmasseavsetninger som oppstår om høsten ved fullt magasin. Høststormer gir erosjon i nye arealer i strandsonen til landskapsvernområdet. Redusert oppfylling før islegging vil kunne stoppe/begrense erosjonsprosessene som gir bratte raskanter, uproduktivt livsmiljø i strandsonen, redusert tilgjengelighet for friluftslivet og direkte påvirkning av grenseområdet til landskapsvernområdet.
- Bevisst og tidlig fylling av Nesjøen og Esandsjøen kan gi store og produktive gruntnvannsområder som er viktig for vannlevende insekter, insektspisende fiskebestander, rødlistede ender og økosystemet forøvrig.

- Vanndekt areal i sommersesongen er viktig for utøving av friluftsliv og landskapsopplevelsen. Det reduserer også sandflukt fra tørrlagte sandbanker til omgivelsene rundt.
- Reguleringen av magasinene må ikke gi vandringshindringer for bekkegytende røye og ørret.
- Kulturminner må kartlegges i strandsonen til Nesjøen og Esandsjøen. Bølgeerosjon ved fullt magasin gir økt risiko for ødeleggelse av uregistrerte kulturminner.
- Vurdere vilkårene for kraftproduksjon i lys av bærekraftsmål, naturmangfoldlov, ny kunnskap og teknologi for å oppnå enda større samlet samfunnsnytte.
- Det vises i tillegg til nærmere utdypinger i saksutredningen.

Forvalters innstilling

Nasjonalparkstyret for Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Sylan landskapsvernområde har følgende innspill til vilkårsrevisjonen.

Magasinrestriksjoner bør vurderes i Nesjøen og Esandsjøen av hensyn til å:

- Redusere erosjon og bølgepåvirkning på viktige kvartærgeologiske løsmasseavsetninger som oppstår om høsten ved fullt magasin. Høststormer gir erosjon i nye arealer i strandsonen til landskapsvernområdet. Redusert oppfylling før islegging vil kunne stoppe/begrense erosjonsprosessene som gir bratte raskanter, uproduktivt livsmiljø i strandsone, redusert tilgjengelighet for friluftslivet og direkte påvirkning av grenseområdet til landskapsvernområdet.
- Bevisst og tidlig fylling av Nesjøen og Esandsjøen kan gi store og produktive gruntvannsområder som er viktig for vannlevende insekter, insektspisende fiskebestander, rødlistede ender og økosystemet forøvrig.
- Vanndekt areal i sommersesongen er viktig for utøving av friluftsliv og landskapsopplevelsen. Det reduserer også sandflukt fra tørrlagte sandbanker til omgivelsene rundt.
- Reguleringen av magasinene må ikke gi vandringshindringer for bekkegytende røye og ørret.
- Kulturminner må kartlegges i strandsonen til Nesjøen og Esandsjøen. Bølgeerosjon ved fullt magasin gir økt risiko for ødeleggelse av uregistrerte kulturminner.
- Vurdere vilkårene for kraftproduksjon i lys av bærekraftsmål, naturmangfoldlov, ny kunnskap og teknologi for å oppnå enda større samlet samfunnsnytte.
- Det vises i tillegg til nærmere utdypinger i saksutredningen.

Saksopplysninger

Det vises til ønske om innspill fra Tydal kommune til arbeidet med revisjon av konsesjonsvilkår for Neavassdraget og [presentasjoner fra folkemøte i Tydal kulturhus](#)

[22.09.2021](#). Nasjonalparkstyret har fått utsatt frist til innlevering slik at høringsinnspill kan behandles i styremøtet 18.02.2022.

Bakgrunnen for saken er at vassdragsreguleringsloven gir anledning til å søke om vilkårsrevisjon for konsesjoner som er eldre enn 50 år. Det handler om å bedre miljøforhold i regulerte vassdrag, modernisering av eksisterende vilkår og oppheving av urimelige/uhensiktsmessige vilkår. Det er Tydal kommune som har utspillet, og saken starter med krav til Norges Vassdrags- og Energidirektorat (NVE). Regulanten Statkraft vil få mulighet til komme med sine innspill før NVE avgjør om det skal åpnes revisjonssak. Dersom NVE åpner sak, blir det satt frist for å fremme krav, høringsrunde og befaring med alle parter før NVE gir sin innstilling til Olje- og energidepartementet (OED). Endelig vedtak tas av Kongen i statsråd.

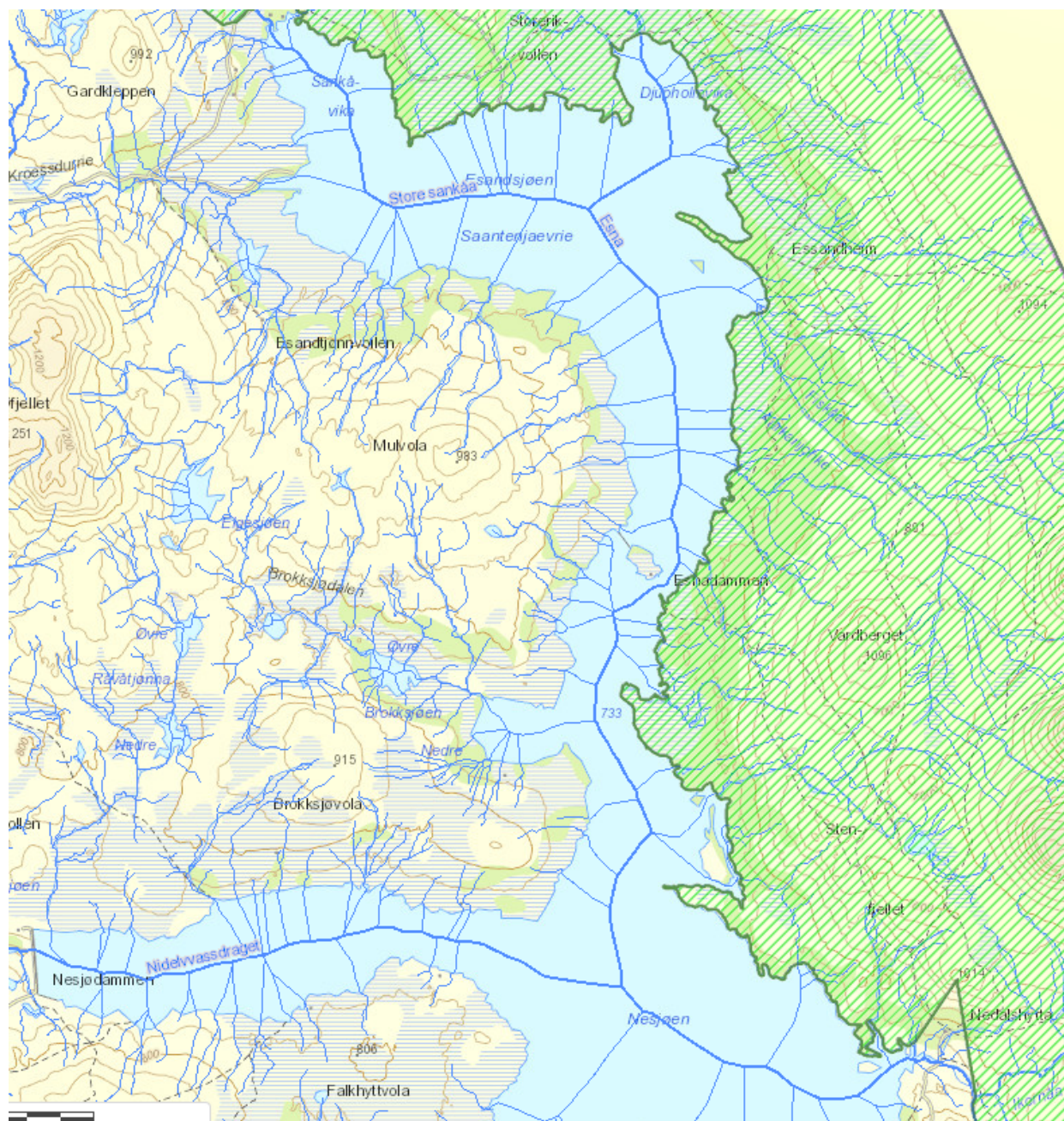
Selve konsesjonen til Statkraft står fast. Det er ikke relevant å gi innspill på om Statkraft skal eller ikke skal kunne produsere strøm. Endring av høyeste og laveste regulerte vannstand i vannmagasinene er heller ikke tema for revisjonen. Revisjon av vilkår veies opp mot formålet med konsesjonen som er kraftproduksjon.

Mulighetene i en revisjon ligger i:

- endring av standardvilkår (fisketiltak, forsuring, biotopforbedring, m.m.)
- minstevannføring
- miljøtilpasset driftsvannføring
- magasinrestriksjoner
- andre avbøtende tiltak

Sentrale tema er fisk og fiske, landskap og friluftsliv, reindrift, kulturminner og øvrig naturmangfold.

Sylan landskapsvernområde (LVO) grenser mot Esandsjøen og Nesjøen. Grensen defineres av høyeste regulerte vannstand, 733 moh.

GISLink: Blå linjer/areal viser vannforekomster. Grønn linje/skravur viser Sylan LVO.

Vurdering

[Verneforskriften § 3](#), punkt 1.1 «området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter». «Kulturminner skal beskyttes mot skade eller ødeleggelse».

Verneforskriften gjelder ikke for arealene utenfor landskapsvernområde, men det er viktig at tilgrensende områder ikke forvaltes på en slik måte at verneområdene forringes. Magasinrestriksjoner vurderes som mest relevant for landskapsvernområdet.

Naturmangfoldloven § 49 tilsier at virksomhet som kan innvirke på verneverdiene, skal tillegge verneverdiene vekt ved fastsetting av vilkår.

Følgende tema vurderes som relevante i saken ut fra formål i [verneforskrift](#) og [forvaltningsplan](#) for Sylan landskapsvernområde:

Verneformålet til Sylan landskapsvernområde

- Formålet med opprettelsen av Sylan landskapsvernområde er å ta vare på et egenartet og vakkert fjellområde som er **relativt lite påvirket av menneskelig aktivitet**, og med Sylmassivet som et sentralt høgfjellsområde omgitt av store myr- og skogområder. Det er også et formål å ta vare på et område med rikt biologisk mangfold i form av **naturtyper, økosystemer, arter og de naturlige økologiske prosessene som preger landskapet**.
- Allmennheten skal gis anledning til **natur- og landskapsopplevelse** gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.
- Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor landskapsvernområdet er viktig for **samisk kultur og næringsutnyttelse**. Området skal kunne brukes til reindrift.

Det er flere hensyn i forhold til Sylan landskapsvernområde som er relevante for vilkårsrevisjonen av Neavassdraget:

- Urørte fjellområder – tiltak som påvirker landskapsvernområdet både direkte og indirekte er viktig for verneverdiene i Sylan landskapsvernområde. Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter. Strandsonen til Nesjøen og Esandsjøen er grensen til landskapsvernområdet. Erosjon påvirker i dag landskapsvernområdet direkte.
- Landskap og kvartærgeologiske avsetninger – vannkraftreguleringene i Nesjøen og Esandsjøen har til dels stort visuelt influensområde inn i deler av landskapsvernområdet – høy vannstand om høsten gir bølgeerosjon under høststormer på arealer som ellers ikke blir påvirket av erosjon. Dette påvirker landskapsvernområdet. Stormælen / Guhkiesåarka er spesielt utsatt for erosjon og utvasking på grunn av reguleringen av Esandsjøen med varierende vannstand og bølgepåvirkning.
- Friluftsliv og landskapsopplevelse – vannstanden i Esandsjøen og Nesjøen i høysesongen (fra medio juni til medio september) for friluftsliv har betydning for bruk og opplevelsverdien.
- Biologisk mangfold - det rike plante- og dyrelivet i Sylan skal ivaretas (inkludert fisk). Tidlig oppfylling av magasinene på våren kan gi oppvarmede gruntvannsområder som har viktig betydning for økosystemet.
- Fisk og fiskevandring - det er ikke kjent at reguleringen skaper fiskevandringshindringer for bekkegytende røye og ørret under gytetiden i midten av september, men det er viktig å være bevisst på at vannstanden i Esandsjøen og Nesjøen ikke må gi slike vandringshindringer. Fiskåa er en av flere viktige gytebekker.

- Samisk reindrift og kulturminner - naturgrunnlaget skal ivaretas med tanke på samisk kultur og næringsutnyttelse - potensialet for funn av nye kulturminner må regnes som høyt. Områdene langs Esandsjøen og Nesjøen er blant områdene som vurderes å ha størst verdi for samiske kulturminner.

Utdyping av punktene foran med innspill til revisjonskrav

Urørte fjellområder

Erosjon i kvartærgeologiske avsetninger – Stormælen / Guhkiesåarka

Stormælen/Guhkiesåarka er utsatt for erosjon på grunn av varierende vannstand og bølgepåvirkning. Foto: Geir Horndalen.

Innspill: Magasinrestriksjoner innføres i Esandsjøen slik at erosjon, på grunn av varierende vannstand og bølgepåvirkning, reduseres i strandsonen til landskapsvernområdet og på den viktige kvartærgeologiske løsmasseavsetningen. Det er spesielt om høsten når magasinet er fullt at erosjonen vurderes å være størst. Litt lavere vannstand under høststormer før islegging vil kunne redusere påvirkningen.

Verneverdier i grenseområdet til landskapsvernområdet påvirkes direkte. De eroderte massene fyller også opp vannmagasinet. Mindre erosjon er positivt for både verneverdier og vannmagasinkapasiteten.

Landskap og friluftsliv

Vannstanden i Esandsjøen og Nesjøen om våren, sommeren og høsten påvirker mulighetene for fiske og friluftsliv. Landskapet og landskapsopplevelsen påvirkes også av hvordan magasinet fylles/tappes avhengig av kraftproduksjonen. Lav vannstand gir også utfordringer med sandflukt som påvirker omgivelsene. Bratte og ustabile raskanter gir redusert tilgjengelighet og økt risiko ved ferdsel.

Innspill: Høyere vannstand i sommerperioden gir bedre frilufts- og landskapsopplevelse for de som besøker områdene.

Fisk og fiskevandring

Tidlig oppfylling kan skape gruntvannsområder som er positivt for fjærmyggproduksjonen som igjen er sentralt for fiskeproduksjonen av røye og fritidsfisket i sjøene. Rødlistede arter – stjørtand (VU), sjørør (VU), bergand (EN) hekker mer eller mindre regelmessig i verneområdet og Nesjøen og Falksjøen er registrerte lokaliteter for disse artene.

Vannlevende insekter og krepsdyr er viktig næring for vadere og andefugler. Reguleringen av magasinene må ikke skape vandringshindringer for bekkegytende røye og ørret.

Innspill: Tidlig oppfylling kan gi gruntvannsområder som gir positiv effekt for både økosystem og friluftsliv.

Kulturminner

Kunnskapen om kulturminner er mangelfull. Det er behov for mer kartlegging av kulturminner langs Nesjøen og Esandsjøen. Erosjon i strandsone som normalt ikke utsettes for erosjon, gir økt risiko for negativ påvirkning av kulturminner som ikke er registrert ennå.

Innspill: Kartlegging av kulturminner i strandsonen til Esandsjøen og Nesjøen.

Stoppe/begrense erosjonsprosessen fra å påvirke ellers upåvirkede områder i strandsonen.

Vurderinger etter bærekraftsmål og naturmangfoldlov (nml)

Mål med mening (Meld.St. 40, 2020-2021) er Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030. Regjeringen har bestemt at 2030-agendaen skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer. 2030-agendaen er konkretisert gjennom 17 bærekraftsmål. Målene er gjensidig avhengige av hverandre. Det betyr at målene ikke kan løses ett og ett, men parallelt gjennom helhetlig arbeid. Produksjonen man vil iverksette må bidra til sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft. Alle tre dimensjonene er like viktige.

Produksjon av fornybar energi er en vesentlig samfunnsinteresse og regulerte vassdrag bidrar også mot klimarelaterte farer gjennom flomdemping. Men hensynet til landskapsvernområder, artsmangfold, geologisk mangfold og natur- og landskapsopplevelser gjennom tradisjonelt friluftsliv må også ivaretas. Utfordringene med klima og tap av naturmangfold må løses parallelt.

- Delmål 7.2 – Innen 2030 øke andelen fornybar energi i verdens samlede energiforbruk betydelig
- Delmål 15.1 – innen 2020 bevare og gjenopprette bærekraftig bruk av ferskvannsbaserte økosystemer og tjenester som benytter seg av disse økosystemene
- Delmål 6.6 – Innen 2020 verne og gjenopprette vannrelaterte økosystemer
- Delmål 12.2 – Innen 2030 oppnå bærekraftig forvaltning og effektiv bruk av naturressurser

Vilkårene for reguleringen av Neavassdraget ble fastsatt lenge før både bærekraftsmål og naturmangfoldloven ble vedtatt. Det er grunn til å tro at både ny kunnskap, nye holdninger og teknologi kan gi grunnlag for mer miljøtilpassede vilkår. Vilkår som ivaretar økosystemtilnærming, samlet belastning, miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder jf. §§ 8-12, nml.

Forvaltningsmål for økosystemer, vannforekomster og arter må vurderes på nytt for å **finne rom for en ny balanse** mot mål for økonomi og produksjon av fornybar energi.

Konklusjon

Nasjonalparkstyret for Skarvan og Roltdalen og Sylan har følgende innspill til vilkårsrevisjonen for magasinrestriksjoner i Esand- og Nesjøen.

Vilkårsrevisjonen bør:

- Redusere erosjon og bølgepåvirkning på viktige kvartærgeologiske løsmasseavsetninger som oppstår om høsten ved fullt magasin. Høststormer gir erosjon i nye arealer i strandsonen til landskapsvernområdet. Bratte raskanter i en uproduktiv og utilgjengelig strandsone påvirker verneverdiene direkte. Forflytning av erosjonsmassene er heller ikke gunstig for vannmagasinkapasiteten.
- Ivareta tidlig fylling av Nesjøen og Esandsjøen for å skape gruntvannsområder av hensyn til vannlevende insekter, insektspisende fiskebestander, rødlistede ender og økosystemet for øvrig.
- Sørge for vanndekt areal i sommersesongen av hensyn til utøving av friluftsliv og landskapsopplevelsen. Det reduserer også sandflukt fra tørrlagte sandbanker til omgivelsene rundt.
- Sørge for at reguleringen av magasinene ikke fører til vandringshindringer for bekkegytende røye og ørret.
- Sørge for at kulturminner kartlegges i strandsonen til Nesjøen og Esandsjøen. Bølgeerosjon ved fullt magasin gir økt risiko for ødeleggelse av uregistrerte kulturminner.
- Vurdere vilkårene for kraftproduksjon i lys av bærekraftsmål, naturmangfoldlov, ny kunnskap og teknologi for å oppnå enda større samlet samfunnsnytte.